

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta lyhytkestoisen työn vastaanottamisen edistämiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia.

Työttömyysturvalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lyhytkestoiseen palkkatyöhön tai osa-aikaiseen palkkatyöhön työllistyvän työnhakijan ansaitsema tulo soviteltaisiin yhteen työttömyysetuuden kanssa sinä etuuden hakujaksona, jonka aikana tulo maksetaan. Esityksessä ehdotetaan myös tehtäväksi täsmentäviä muutoksia siihen, miten toteutunutta työaikaa verrataan sovitellun etuuden saannin rajana olevaan työaikaan, joka saa olla enintään 80 prosenttia tehtävän kokoaikaisesta työajasta.

Esityksen tavoitteena on osittaisen työllistymisen ja lyhytkestoisen työn vastaanottamisen edistäminen. Sen tavoitteena on myös edistää kansallisesta tulotietojärjestelmästä annetun lain mukaisen tulorekisterin käytettävyyttä tilanteessa, jossa työttömyysetuus maksetaan soviteltuna.

Esitys liittyy vuoden 2019 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2019.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
3 ESITYKSEN TAVOITTEET, TOTEUTTAMISVAIHTOEHDOT JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	5
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	7
4.1 Vaikutukset kansalaisiin.....	7
Yleisesti osittaisesta työllistymisestä ja muutoksen vaikutuksista.....	7
Maksuperusteinen sovittelu yksilön kannalta.....	11
4.2 Taloudelliset vaikutukset.....	12
4.3 Vaikutukset viranomaisiin.....	14
5 ASIAN VALMISTELU.....	16
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	18
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	19
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	19
4 luku Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus.....	19
2 VOIMAANTULO.....	22
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	22
LAKIEHDOTUS.....	24
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta.....	24
LIITE.....	26
RINNAKKAISTEKSTI.....	26
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta.....	26

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Pääministeri Juha Sipilän hallitus päätti 13.4.2018 vuosien 2019—2022 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä työllisyyspaketista, jossa yhtenä hankkeena on työn vastaanottamisen kannustimien parantaminen kehittämällä työttömyysturvan sääntöjä lyhytkestoisen työn vastaanottamisen edistämiseksi.

Työllisyyspaketin tavoitteiden rinnalla käynnissä on kansallisesta tulotietojärjestelmästä annetun lain mukaisen tulorekisterin käyttöönotto. Tulorekisterin eräs tavoite on toimia sosiaalietuuksien toimeenpanijoille tietolähteenä etuuden hakijoiden tulojen osalta. Näin pyritään vähentämään työnantajien hallinnollista taakkaa, joka syntyy tulotietojen toimittamisesta muun muassa Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassoille.

2 Nykytila

Työttömän työnhakijan oikeudesta saada soviteltua työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvussa. Luvun 1 §:n perusteella soviteltua työttömyysetuutta voidaan maksaa työnhakijalle, joka tekee osa-aikaista työtä tai on vastaanottanut enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä. Soviteltua työttömyysetuutta voidaan maksaa myös henkilölle, jonka päivittäistä työaikaa on lyhennetty lomautuksen tai lomautukseen rinnastettavan syyn johdosta taikka jonka työnteko on estynyt sellaisen työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa taikka henkilölle, jolla on tuloa yritystoiminnasta tai omasta työstä. Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen edellyttää, että henkilö on työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

Kun osittainen työllistyminen tapahtuu palkkatyössä, oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen tutkitaan etuuden hakijan työajan ja ansaitseman tulon perusteella. Työttömyysturvalain 4 luvun 2 §:n mukaan soviteltu työttömyysetuus määräytyy sovittelujakson työtulon perusteella. Vakiintuneen soveltamiskäytännön perusteella tämä tarkoittaa, että palkkatyöstä ansaittu tulo sovitellaan työsuorituksen ajankohdan eli tulo ansainta-ajankohdan mukaan (*ansaintaperusteinen sovittelu*). Tämän vuoksi esimerkiksi joulukuussa tehtyjen työtuntien perusteella maksettava palkka sovitellaan yhteen joulukuulta maksettavan työttömyysetuuden kanssa, vaikka palkka maksettaisiin seuraavan vuoden tammikuussa tai vasta myöhemmin.

Yritystoiminnan ja oman työn työtulon sovittelussa puolestaan voidaan noudattaa niin kutsuttua maksuperustetta (*maksuperusteinen sovittelu*), jossa työtulo huomioidaan etuuden sovittelujaksolla, jolla se on henkilölle maksettu. Immateriaalikorvauksien kohdalla noudatetaan vakiintuneesti menettelyä, jossa työtulo jaetaan vaikuttamaan yhtä monelle kuukaudelle kuin miltä se on kertynyt, ja sovittelu alkaa korvauksen maksukuukautta seuraavan kuukauden alusta.

Työttömyysetuuden hakija toimittaa palkkatyöstä saadun työtulon määrästä tiedon Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle liittämällä työttömyysajan hakemukseen palkkalaskelman tai muun luotettavan selvityksen palkan määrästä. Tehdyt työtunnit ilmoitetaan työttömyysajan hakemuksessa tai tarvittaessa muulla, etuuden maksajan eli Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan pyytämällä selvityksellä.

Palkanmaksukaudesta ja -ajasta säädetään työsopimuslaissa (55/2001). Palkka on lähtökohtaisesti maksettava palkanmaksukauden viimeisenä päivänä, jollei toisin ole sovittu. Usein työsopimuksessa tai työsuhteessa noudatettavassa työehtosopimuksessa on kuitenkin sovittu pal-

kanmaksukauden päättymisen jälkeisestä laskenta-ajasta, jonka aikana lasketaan työntekijän palkan tarkka määrä. Lisäksi on mahdollista, että palkka maksetaan osaksi etukäteen tai että peruspalkan lisäksi maksettavat erityistä selvitystä edellyttävät erät maksetaan vasta seuraavana palkanmaksupäivänä. Työntekijän ensimmäisen tai viimeisen palkan maksamisesta on saatettu sopia, että se tapahtuu työnantajan seuraavana tavanomaisena palkanmaksupäivänä. Näistä sopimusmääräyksistä voi aiheutua, että työnteko ja palkanmaksu kohdistuvat eri kalenterikuukausille.

Koska palkkatieto tarvitaan työttömyysetuuden sovittelua varten, työntekoajankohtaan nähden myöhäinen palkanmaksuajankohta, jonka yhteydessä palkkalaskelmakin saadaan, aiheuttaa viivettä sovitellun työttömyysetuuden maksamiseen. Näitä viipeitä pyritään etuuksien toimeenpanossa Kelan ja työttömyyskassojen toimesta vähentämään. Keinoina on mm. palkkatodistuksen pyytäminen jo ennen palkanmaksupäivää ja sen käyttäminen työttömyysetuuden sovittelun perusteena tilanteissa, joissa palkkalaskelman saanti palkanmaksupäivän vuoksi kestää. Palkkatodistusten antaminen on palkanmaksuprosessissa ylimääräinen työvaihe, ja se lisää työnantajien hallinnollista taakkaa.

Etuuden maksamista voidaan nopeuttaa myös maksamalla soviteltua etuutta ns. ennakkomaksuna. Tässä menettelyssä soviteltu työttömyysetuus maksetaan ilman työnantajalta saatua tietoa palkan määrästä, etuudenhakijan oman palkka-arvion perusteella. Ennakkomaksuun liittyvä menettely lisää Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen työmäärää, sillä etuusasia on käsiteltävä kahteen kertaan, ensin ennakkomaksuasiana ja palkkatietojen saannin jälkeen lopullisena hakemuksen ratkaisuna, jolloin myös annetaan päätös sovitellusta työttömyysetuudesta. Palkkatietojen puuttumisen vuoksi menettely lisää etuuden aiheettoman maksamisen tai liian suurena tapahtuvan maksamisen riskiä.

Työttömyysturvalain 4 luvun 3 §:n mukaan osa-aikatyössä ja enintään kaksi viikkoa kestävässä kokoaikatyössä oikeus soviteltuun päivärahaan voi syntyä, jos etuuden hakijan työaika sovittelejaksossa, joka on neljä peräkkäistä kalenteriviikkoa tai kuukausi, on enintään 80 % kyseisen tehtävän kokoaikatyön työajasta. Työaika koskeva selvitys saadaan etuuden hakijan työttömyysajan hakemukseen täyttämistä työaikatiedoista ja työsopimuksesta. Tietoa täydennetään tarvittaessa työnantajan antamalla selvityksellä.

Tehtyä todellista työaika verrataan kunkin hakujakson laskennalliseen kokoaikatyön työaikaan. Laskennallinen kokoaikatyön työaika saadaan kertomalla tehtävän päivittäinen kokoaikatyön työaika jaksoon sisältyvien arkipäivien määrällä. Arkipäiviä ovat päivät maanantaista perjantaihin. Kuukauden hakujaksoissa arkipäivien määrä vaihtelee, ja tämän vuoksi myös edellä kuvattu laskennallinen kokoaikatyön työaika vaihtelee. Tästä puolestaan seuraa, että saman suuruinen toteutunut työaika voi joinakin kuukausina johtaa sovitellun työttömyysetuuden hylkäämiseen (työaika ylittää kuukauden jaksolla 80 prosenttia tehtävän kokoaikaisesta työajasta), vaikka samainen työaika joissakin kuukausissa mahdollistaa etuuden maksamisen (työaika on enintään 80 prosenttia tehtävän kokoaikaisesta työajasta).

Työaika seurataan vain palkkatyön osalta. Jos soviteltua työttömyysetuutta haetaan yritystoiminnan tai oman työn perusteella, työaika ei seurata eikä se vaikuta etuusoikeuteen.

Osittaisen työllistymisen ansiotulon ja työttömyysetuuden yhteensovittamista tutkittaessa Suomen soviteltua työttömyysetuutta eli mekanismia, miten ansiotulot vaikuttavat työttömyysetuuden määrään, on kansainvälisesti tarkasteltuna pidetty anteliaana¹. On kuitenkin

¹ Kyyrä, Matikka ja Pesola 2018; Työttömyysturvan suojaosa ja työttömyyden aikainen työskentely. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 45/2018

noussut esiin, että viive sovitellun työttömyysetuuden maksamisessa koetaan taloudelliseksi riskiksi, ja riskin välttämiseksi osittaista työtä ei ehkä oteta vastaan, vaikka osittainen työllistyminen pääsääntöisesti parantaa toimeentulon tasoa ja kaikki tehty työ pääsääntöisesti parantaa työllistymisedellytyksiä pitkällä aikavälillä. Koettu riski voi koskea paitsi epäsäännöllistä työllistymistä enintään kaksi viikkoa kestävässä kokoaikatyösuhteissa, myös osa-aikatyöhön työllistymistä, jolloin etuuden maksupäivä voi muuttua totutusta, kokonaan työttömän etuuden maksupäivästä. Sovittelua varten tarvittavien palkkatietojen odottaminen on sellainen syy, josta maksuviive voi syntyä.

Tähän maksuviiveistä syntyvään työllistymisen kynnykseen ei pystytä vaikuttamaan muuttamalla säännöksiä, jotka koskevat etuuden määrää. Viivästyksiin ja niistä syntyviin työllistymisen esteisiin voidaan puuttua muuttamalla sovitellun työttömyysetuuden maksamista koskevia säännöksiä.

3 Esityksen tavoitteet, toteuttamisvaihtoehdot ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on lisätä työn vastaanottamisen kannustimia muuttamalla soviteltua työttömyysetuutta koskevia säännöksiä niin, että palkkatietojen odottamisesta seuraavat viivästykset työttömyysetuuden saannissa vähentyisivät. Samaan aikaan esityksellä vähennetään myös työnantajien hallinnollista taakkaa edistämällä kansallisesta tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) mukaisen tulorekisterin käytettävyyttä sovitellun työttömyysetuuden maksamisessa.

Osittaisen työn vastaanottamista olisi mahdollista edistää myös lisäämällä sovitellun työttömyysetuuden ennakkomaksun käyttämistä muuttamalla ennakkomaksumenettely pakolliseksi. Muutos lisäisi Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen työmäärää, ja koska edellä todetulla tavalla ennakkomaksumenettely perustuu etuuden maksamiseen ilman palkkatietoja, etuudensaajan arvion perusteella, virheellisesti maksettujen soviteltujen työttömyysetuuksien määrä voisi kasvaa. Vaikka toimintatapa voi nopeuttaa sovitellun etuuden maksamista, se voi myös lisätä virhetilanteita työttömyysetuuden maksamisessa. Tämä on omiaan lisäämään etuudensaajan epävarmuutta siitä, minkä suuruisena maksettavaan lopulliseen soviteltuun työttömyysetuuteen hänellä on oikeus. Koska liikaa maksettu etuus on perittävä takaisin, myös takaisinperintätilanteet lisääntyisivät.

On myös esitetty, että osittaisen työn vastaanottamista voitaisiin edistää viivästyttämällä kokonaan työttömälle maksettavan täyden työttömyysetuuden maksuaikataulua. Näin työttömyysetuuden maksaminen voitaisiin saada säännölliseksi esimerkiksi niin, että etuus maksettaisiin aina kahden viikon kuluttua hakujakson päättymisestä. Tämän maksuaikapuskurin ajatellaan tuovan käsittelyaikaa myös soviteltua työttömyysetuutta koskevien hakemusten käsittelyyn, ja näin sekä kokonaan työttömän että osittain työllistyvän etuuksien maksupäivät olisivat säännöllisiä. Maksuaikapuskuri mahdollistaisi kuitenkin säännöllisen etuuden maksamisen vain silloin, kun osittaisen työn palkka maksettaisiin mainitun puskurin, esimerkissä kahden viikon, sisällä. Käytännössä muutos viivästyttäisi täyden työttömyysetuuden saantia, mutta kahden viikon maksuaikapuskuri ei riittäisi pitämään sovitellun etuuden maksatusta säännöllisenä tilanteessa, jossa palkka maksetaan vasta työntekokuukautta seuraavan kuun lopussa. Tällainen muutos voisi lisätä toimeentulotuen tarvetta vähintäänkin siirtymävaiheessa, ja kun odotettavissa olevaa työttömyysetuutta vastaan maksettu perustoimeentulotuki peritään maksettavasta työttömyysetuudesta ja tilitetään Kelalle, tämä vaihtoehto voisi johtaa paitsi työttömyysetuuden saajan toimeentulon lisäsirpaloitumiseen, myös toistuvaan toimeentulotuen tarpeeseen.

Sovittelun työttömyysetuuden maksuviipeiden vähentämiseksi esityksessä ehdotetaan, että palkkatyöstä ansaittu palkkatulo soviteltaisiin ansainta-ajankohdan sijasta sen maksuajankohdan mukaisessa etuuden sovitte-lujaksossa (*maksuperusteinen sovittelu*) ja näin, etuuden maksamista koskevia viipeitä vähentämällä edistettäisiin lyhytkestoisen työn ja osa-aikatyön vastaanottamista. Ehdotettu muutos koskisi sekä työmarkkinatuen että työttömyyspäivärahan saajia.

Palkkaa koskevat tiedot tallennetaan tulorekisteriin vasta palkanmaksun yhteydessä. Tämän vuoksi, vaikka tulorekisteriä käytettäisiin palkkatiedon lähteenä, ilman ansaintaperusteisesta sovitte-lusta luopumista tulorekisterin käyttöönotto ei vähentäisi sovitellun etuuden maksamista varten pyydettyjen työnantajan antamien palkkatodistusten määrää. Maksuperusteiseen sovitte-luun siirryttäessä palkkaa koskeva tieto on jo ehditty tallentaa tulorekisteriin, kun palkan maksuajankohdan mukaista työttömyysajan hakemusta käsitellään. Muutos edistää tulorekisterin käytettävyyttä ja näin vähentää sitä hallinnollista taakkaa, joka työnantajille syntyy erikseen pyydettyjen ja annettavien palkkatodistusten tuottamisesta.

Maksuperusteiseen sovitte-luun siirtyminen merkitsisi käytännössä sitä, että osa-aikatyöstä tai enintään kaksi viikkoa kestävästä työstä maksettu palkka soviteltaisiin sinä työttömyysetuuden hakujaksone-nä, jonka aikana se maksetaan. Jos kokonaan työtön työttömyysetuuden saaja esimerkiksi ottaa huhtikuussa vastaan enintään kaksi viikkoa kestävä-n koko-aikatyön, ja siitä ansaittu palkka maksetaan toukokuussa, hän saisi huhtikuulta täyden etuuden. Palkka soviteltaisiin yhteen toukokuulta maksettavan työttömyysetuuden kanssa. Muutos siirtäisi ajankohtaa, jolla palkka vaikuttaa. Muilta osin muutos ei vaikuttaisi soviteltua työttömyysetuutta koskevaan määrän laskentaan.

Oikeus sovitte-ltuun työttömyysetuuteen ratkaistaan paitsi palkkaa koskevan tiedon myös tehdyn työajan perusteella. Oikeutta sovitte-ltuun työttömyysetuuteen ei ole, jos työaika on yli 80 %:ia kyseisen tehtävän koko-aikaista työtunteista sovitte-lujaksolla. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että työajan vaikutus siirrettäisiin koskemaan palkanmaksujaksoa. Tällä muutok-sella estettäisiin työttömyysetuuden epäminen kahdelta sovitte-lujaksolta yhden työskentelyn perusteella, esimerkiksi huhtikuulta työtuntien perusteella ja jos palkka maksettaisiin vasta toukokuussa, suureen tuntimäärään perustuva palkka voisi estää etuuden maksamisen myös toukokuulta. Koska kuukauden hakujaksoissa koko-aikatyön tuntimäärään vaikuttava arkipäivien määrä vaihtelee, esityksessä ehdotetaan, että kuukauden hakujaksossa koko-aikatyön työ-aika, johon tehtyjen työtuntien määrää verrataan, laskettaisiin jatkossa kuukauteen sisältyvien arkipäivien keskiarvolla eli 21,5 arkipäivällä. Tämä arkipäivien määrä on jo käytössä muun muassa niin kutsutun laskennallisen työtulon laskennassa ja ansiopäivärahan suuruuden määrittelyssä. Neljän peräkkäisen kalenteriviikon sovitte-lujaksossa työ-aikavertailu laskettaisiin kuten nyt.

Muilta osin esityksessä ei ehdoteta muutoksia työttömyysetuuden sovitte-luun. Ennallaan säilyisi se, millä työajalla työtä pidetään koko-aikaisena ja milloin koko-aikatyö kestää niin kauan, että siitä saatua palkkaa ei sovitella. Ennallaan säilyisivät myös viikoittaista työ-aikaa lyhentämällä toteutetun lomautuksen taikka sääesteen perusteella maksettavan ansiopäivärahan mak-saminen. Esityksellä ei olisi myöskään vaikutusta sovitte-lun poikkeustilanteisiin, joissa käytetään erityistä sovitte-lujaksoa ja niin kutsua laskennallista tuloa. Erityinen sovitte-lujakso on normaalia neljän kalenteriviikon tai kuukauden sovitte-lujaksoa lyhyempi, ja se muodostetaan yleensä silloin, kun normaaliin sovitte-lujaksoon sisältyisi aikaa, jolta etuutta ei voida maksaa. Usein kyse on siitä, että hakujakson keskellä on yli kaksi viikkoa kestävä koko-aikatyö, miltä ajalta työttömyysetuutta ei voida maksaa, ja tämän jakson ympärillä on myös työtunteja. Nykyisin näissä tilanteissa koko-aikatyötä ympäröivien tuntien palkasta muodostetaan laskennallinen tulo, joka vaikuttaa työttömyysetuuteen yli kaksi viikkoa kestävä-n koko-aikatyön ympä-

rillä olevien työttömyysturvapäivien kohdalla. Jatkossakin, jos palkka näiltä yli kaksi viikkoa kestävää kokoaikatyötä ympäröiviltä tunneilta maksetaan kyseisen erityisen sovittelujakson aikana, palkasta muodostetaan laskennallinen tulo. Jos työtuntien palkka maksetaan vasta seuraavan neljän kalenteriviikon taikka kuukauden hakujakson aikana, työttömyysetuus maksetaan täytenä kokoaikatyön ympärille sijoittuvilta maksupäiviltä. Jos seuraavan sovittelu- eli hakujakson aikana ei ole työttömyysturva- eli oikeuteen vaikuttavaa erityisen sovittelujakson perustetta, työtuntien palkasta ei muodosteta laskennallista tuloa ja soviteltu työttömyysetuus maksetaan normaali- eli sovittelujaksolta. Jos peruste erityisen sovittelujakson muodostamiselle on, koko maksupäivänä maksettavasta palkkatulosta tulosta tehdään laskennallinen palkka, jos sen maksupäivä on tämän erityisen sovittelujakson aikana. Jos maksupäivä ajoittuu sen syyn ajalle, jonka vuoksi erityinen sovittelujakso muodostettiin, palkkaa ei joko sovitella lainkaan tai, jos sovittelu tehdään, tuloa ei muuteta laskennalliseksi tuloksi.

Esityksellä ei ole vaikutuksia työssäoloehdon kertymiseen. Työssäoloehdot seurattaessa työtunnit kohdennettaisiin edelleen niille kalenteriviikoille, joiden aikana työtunnit on tehty. Tietolähteenä olisi edelleen työttömyysetuuden hakijan hakemuksessa ja sen liitteissä antamat tiedot. Palkkatieto tallennettaisiin työssäoloehdot kerryttävälle kalenteriviikoille, kun palkkatieto on käytettävissä.

Esitys ei myöskään muuttaisi sitä, millä edellytyksillä aktiivimallin mukainen aktiivisuus kertyy palkkatyöstä. Aktiivisuus todettaisiin edelleen työttömyysetuuden saajan hakemuksessa ja sen liitteissä antamien työskentelytietojen perusteella, ja aktiivisuus katsottaisiin tapahtuneeksi tosiasiallisina työpäivinä. Palkkaa koskeva edellytys tarkistettaisiin, kun palkkatieto on käytettävissä. Koska soviteltua etuutta maksettaessa maksamisen estävä yli 80 % työaika kokoaikatyön tunneista huomioitaisiin palkan maksujakson mukaisella hakujaksolla, on mahdollista, että aktiivimalliin kuuluva etuuden 65 päivän maksujakson nollaus joissakin tilanteissa siirtyisi työskentelyn toteutumisjaksoa seuraavalta hakujaksolta palkanmaksun mukaisen hakujakson jälkeiselle ajalle.

Esitys ei vaikuttaisi siihen, millä edellytyksillä työnhakijaa pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna työttömänä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset kansalaisiin

Yleisesti osittaisesta työllistymisestä ja muutoksen vaikutuksista

Soviteltua työttömyysetuutta koskevista tilastoista ei ole selvitetävissä, kuinka monella etuuden saajista palkka on maksettu työn tekojakson aikana, ja kuinka monella myöhemmin. Tältä osin esityksen vaikutuksia ei voida arvioida tilastotiedon avulla. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen tietojen ja soviteltua työttömyysetuutta koskevien tietojen perusteella voidaan kuitenkin arvioida sitä, millaista henkilökuntaa muutos voi koskea. Tilastotietoja vertailtaessa on otettava huomioon, että osa-aikatyön määritelmät poikkeavat niissä toisistaan. Työvoimatutkimuksessa osa-aikatyötä tekeväksi luokitellaan palkansaaja tai yrittäjä, joka ilmoittaa tekevänsä päätyöpaikassaan osa-aikatyötä. Määritelmä ei perustu tuntirajoihin, vaan vastaajan omaan käsitykseen työn osa-aikaisuudesta. Soviteltua työttömyysetuutta koskevissa tilastoissa määrittely perustuu työttömyysturvalaissa säädettyihin sovitellun työttömyysetuuden maksamisen ehtoihin. Työ, jonka työaika on yli 80 prosenttia tehtävän kokoaikaisesta työajasta, ei tilastoidu osa-aikatyöksi työttömyysturvajärjestelmässä.

HE 220/2018 vp

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan osa-aikaista työtä teki vuosina 2014—2017 noin 15 % työllisistä. Näistä valtaosa, lähes 11 % teki jatkuvaa osa-aikatyötä ja vajaa 5 % määräaikaista osa-aikatyötä. Yhteensä osa-aikaista työtä teki noin 361 000 henkilöä.

Palkansaajat työsuhteen tyyppin ja sukupuolen mukaan, 15—74-vuotiaat				
		2015	2016	2017
		Vuosi-keski-arvo	Vuosi-keski-arvo	Vuosikeski-arvo
Sukupuolet yhteensä	Palkansaajat yhteensä, 1 000 henkeä	2 090	2 105	2 147
	Kokoaikatyö yhteensä, osuus palkansaajista, %	85,4	84,7	84,5
	Määräaikainen kokoaikatyö, osuus palkansaajista, %	11,2	11,3	11,4
	Osa-aikatyö yhteensä, osuus palkansaajista, %	14,6	15,3	15,5
	Jatkuva osa-aikatyö, osuus palkansaajista, %	10,5	10,8	10,8
	Määräaikainen osa-aikatyö, osuus palkansaajista, %	4,2	4,5	4,7
Miehet	Palkansaajat yhteensä, 1 000 henkeä	1 015	1 034	1 064
	Kokoaikatyö yhteensä, osuus palkansaajista, %	90,1	90,1	90,2
	Määräaikainen kokoaikatyö, osuus palkansaajista, %	9,6	9,8	9,8
	Osa-aikatyö yhteensä, osuus palkansaajista, %	9,9	9,9	9,8
	Jatkuva osa-aikatyö, osuus palkansaajista, %	6,9	6,6	6,4
	Määräaikainen osa-aikatyö, osuus palkansaajista, %	3,0	3,3	3,4
Naiset	Palkansaajat yhteensä, 1 000 henkeä	1 076	1 071	1 083
	Kokoaikatyö yhteensä, osuus palkansaajista, %	80,9	79,6	79,0
	Määräaikainen kokoaikatyö, osuus palkansaajista, %	12,8	12,8	12,9
	Osa-aikatyö yhteensä, osuus palkansaajista, %	19,1	20,4	21,0
	Jatkuva osa-aikatyö, osuus palkansaajista, %	13,8	14,8	15,1
	Määräaikainen osa-aikatyö, osuus palkansaajista, %	5,3	5,6	5,9

Lähde: Tilastokeskus Työvoimatutkimus

Vaikka kokoaikatyö toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen perusteella on työvoimatutkimuksenkin tilastotietojen perusteella edelleen tavanomainen työllistymisen peruste, osa-aikatyön määrässä on mahdollista havaita muutosta. Lisäksi osa-aikatyön tekemisessä on ha-

HE 220/2018 vp

vaittavissa eroja sekä sukupuolen että iän perusteella. Erityisesti naisten tekemä osa-aikatyö on ollut kasvussa viime vuosina. Osa-aikatyön tekeminen korostuu erityisesti ikäryhmissä 15—24 vuotta (sekä miehet että naiset) ja 25—34 (erityisesti naiset). Osa-aikatyön tekemisen voitaneen ainakin osittain arvioida liittyvän elämänvaiheeseen, esimerkiksi opiskelun ja osa-aikatyön yhdistämiseen.

Osa-aikatyötä tekevät työlliset ja palkansaajat sukupuolen ja iän mukaan							
		Työlliset, 1 000 henkeä ²			Palkansaajat, 1 000 henkeä		
		2015	2016	2017	2015	2016	2017
Sukupuolet yhteensä	15-64	335	355	361	288	303	311
	15-24	105	109	114	101	103	108
	25-34	70	74	76	63	66	68
	35-44	49	56	55	41	48	46
	45-54	43	44	46	33	35	38
	55-64	68	72	70	50	51	50
Miehet	15-64	117	122	123	93	94	94
	15-24	39	40	41	36	35	37
	25-34	25	26	26	23	23	22
	35-44	12	13	15	9	11	11
	45-54	14	14	14	9	9	9
	55-64	26	29	27	16	16	15
Naiset	15-64	217	233	238	195	209	217
	15-24	66	70	73	65	67	71
	25-34	44	48	50	40	43	46
	35-44	37	43	40	32	37	35
	45-54	28	30	33	24	26	30
	55-64	42	43	43	34	35	35

Lähde: Tilastokeskus Työvoimatutkimus

Työmarkkinoilla olevien³ tekemää osa-aikatyötä ja muuta osittaista työllistymistä voidaan arvioida soviteltua työttömyysetuutta koskevien tilastojen perusteella. Vuonna 2017 ansiopäivärahaa maksettiin 299 900 henkilölle ja perusturvan suuruista etuutta (peruspäiväraha tai työmarkkinatuki) maksettiin 365 900 henkilölle. Heistä työttömyyden ja samanaikaisen osittaisen työllistymisen perusteella soviteltua työttömyysetuutta sai vuonna 2017 yhteensä 164 400 henkilöä. Heistä 95 700 sai ansiosidonnaista etuutta ja 68 700 perusturvan suuruista etuutta, peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea.

² Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisesti vastaan tai voittoa saadakseen. Myös tutkimusviikolla työstä tilapäisesti pois ollut palkansaaja lasketaan työlliseksi, jos poissaolon syy on äitiys- tai isyysvapaa tai oma sairaus tai jos poissaolo on kestänyt alle 3 kuukautta. Yrittäjä tai samassa kotitaloudessa asuvan perheenjäsenen yrityksessä palkatta työskentelevä lasketaan työlliseksi riippumatta poissaolon pituudesta tai syystä.

³ Ei alle 25 vuotias päätoiminen opiskelija tai osa-aikatyötä ja osittaista perhevapaata yhdistävä henkilö.

HE 220/2018 vp

Sovitellun ansioturvan saajista 63 % sai soviteltua päivärahaa osa-aikatyön perusteella ja 29 % sai soviteltua päivärahaa lyhytkestoisen kokoaikatyön eli enintään 2 viikkoa kestävästä kokoaikatyön perusteella. Lopuissa 8 % sovittelu tehtiin muun syyn perusteella. Sovitellun työttömyysetuuden saamisessa on eroa sukupuolten välillä. Naiset saavat soviteltua työttömyysetuutta miehiä useammin.

Etuuslaji	Sukupuoli	Saajat
Ansiopäiväraha	Yhteensä	96 000
	Miehet	32 000
	Naiset	64 000
Perusturva*	Yhteensä	69 000
	Miehet	26 000
	Naiset	43 000

*Perusturva sisältää sekä peruspäivärahan että työmarkkinatuen.

Sovitellun työttömyysetuuden saannissa on alakohtaisia eroja. Tarkasteltaessa sovitellun ansiopäivärahan saantia vuonna 2017, toimialakohtaisessa tarkastelussa korostuvat palvelu- ja myyntityöntekijät, erityisasiantuntijat, asiantuntijat ja rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät. Näiden ryhmien sisällä vain rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden joukossa miesten tekemä osittainen työ oli naisten osittaista työllistymistä yleisempää. Sovitellun päivärahan maksamista koskevat erot perustunevat toimialojen välisiin eroihin työsuhteiden muodoissa (pitkäkestoinen kokoaikatyö suhteessa lyhyisiin työsuhteisiin, kokoaikatyö suhteessa osa-aikatyöhön). Sukupuolten väliset erot sovitellun ansiopäivärahan maksamisessa ovat seurausta työmarkkinoiden sukupuolittuneisuudesta.

	Saajat	Miehet	Naiset
Yhteensä	95 721	31 975	63 746
0 Sotilaat	19	19	-
1 Johtajat, ylimmät virkamiehet ja järjestöjen	981	568	413
2 Erityisasiantuntijat	16 654	5 759	10 895
3 Asiantuntijat	11 592	3 186	8 406
4 Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	5 961	785	5 176
5 Palvelu- ja myyntityöntekijät	28 856	4 089	24 767
6 Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	1 789	579	1 210
7 Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät	11 118	8 937	2 181
8 Prosessi- ja kuljetustyöntekijät	5 728	3 984	1 744
9 Muut työntekijät	7 266	1 927	5 339
X Ammatteihin luokittelemattomat ryhmät	3 221	1 309	1 912
Tunteamaton	2 536	833	1 703

Edellä kuvattujen tilastotietojen valossa ehdotetulla muutoksella voidaan arvioida olevan myönteinen toimeentuloa tukeva vaikutus erityisesti sellaisilla naisvaltaisilla aloilla, joilla osa-

aikatyön tekeminen on keskimääräistä yleisempää ja joilla palkanmaksu voi johtaa viipeeseen sovitellun työttömyysetuuden maksamisessa. Jos miesvaltaisilla aloilla osa-aikatyötä tai lyhytkestoista kokoaikatyötä on tarjolla, mutta osittaisen työllistymisen kynnyistä korottaa palkanmaksuajankohtaa koskevien sopimusten vaikutus sovitellun työttömyysetuuden maksamisen aikatauluun, muutos edistää työllistymistä myös näillä aloilla. Itsessään soviteltua etuutta koskevat säännökset olisivat myös muutoksen jälkeen neutraaleja osittain työllistyvän sukupuolen taikka iän suhteen. Mahdolliset sukupuolivaikutukset ovat seurausta siitä, millaisia työsuhteita markkinoilla on tarjolla ja millaisilla aloilla miehet ja naiset työllistyvät.

Maksuperusteinen sovittelu yksilön kannalta

Jos henkilö työskentelee alalla, jossa palkka maksetaan työntekokuukauden aikana, palkkatulo on hänen käytössään, kun soviteltu työttömyysetuus maksetaan. Kyse on jo nyt sovittelusta, joka käytännössä on maksuperusteista. Näiden työttömyysetuuden saajien tilanteeseen ehdotuksella ei ole vaikutusta. Tosiasiallisen maksuperusteisen sovittelun myötä myös sellainen työttömyysetuuden saaja, jonka palkka maksetaan myöhemmin kuin työntekokuukauden aikana, olisi jatkossa samassa asemassa työntekokuukauden aikana palkkansa saavan kanssa. Hänen kohdallaan palkanmaksua koskevista sopimuksista ja menettelytavoista seuraava etuuden maksuviive poistuisi, ja nykytilaan verrattuna maksaminen tapahtuisi ilman erillistä ennakkomaksumenettelyä taikka erillisen palkkatodistuksen pyytämistä työnantajalta.

Yhtä kuukautta pidemmän osa-aikatyön vastaanottavalle työttömälle, jonka työskentelyalalla palkka maksetaan vasta myöhemmin kuin työntekokuukauden aikana, ehdotetulla muutoksella olisi vaikutusta pääsääntöisesti kertaluonteisesti eli silloin, kun osa-aikatyö alkaa, ja nykytilaan verrattuna myös osa-aikatyön päättyessä, sillä tulo voitaisiin sovitella maksuperusteisesti työnteon päättymisen jälkeen. Käytännössä sovittelun piiriin tulisi sama palkkasumma kuin nykytilassa, mutta tulon huomioimisen ajankohta muuttuisi. Koska sovittelu perustuisi tulon saantiin, vaikutusta olisi myös sellaiselle osa-aikatyötä tekeväälle, joka osa-aikatyön jälkeen työllistyisi kokoaikaisesti. Näissä tilanteissa viimeinen palkkaerä jäisi sovittelematta.

Yksilötasolla muutoksen suurin vaikutus arvioidaan olevan niin kutsutun keikkatyön vastaanottaneella työttömyysetuuden saajalla tai sellaisella osa-aikatyössä työllistyvällä työttömyysetuuden saajalla, jonka työaika ja sen myötä palkka vaihtelevat kuukausittain merkittävästi. Myös näissä tilanteissa, jos henkilö työskentelee alalla, jossa palkka maksetaan työntekokuukautta seuraavan kuukauden aikana, sovitellun etuuden maksamiseen nyt syntyvä viive poistuisi, kun etuus soviteltaisiin vasta kun palkka on maksettu.

Erityisesti niin kutsuttua keikkatyötä tekevällä työttömyysetuuden saajalla palkan suuruuden vaihtelu voi muita etuudensaajia enemmän vaikeuttaa sen ennakoimista, minkä suuruiseen soviteltuun työttömyysetuuteen palkka oikeuttaa. Tällä on merkitystä myös siksi, elinkustannukset muodostavat yleensä vakiintuneen kokonaisuuden, vaikka työttömyysetuuden sovittelun vuoksi tulonmuodostuksessa voi olla vaihtelua. Maksuperusteinen sovittelu lisää etuuden haikujaksolta saatavan tulokokonaisuuden selkeyttä, sillä työttömyysetuuteen vaikuttavat tulot ovat etuuden saajan käytettävissä, kun soviteltu työttömyysetuus maksetaan.

Käytännössä muutos tasaisi kunkin työttömyysetuuden saajan käytettävissä olevien tulojen virtaa ajan yli. Se vähentäisi ennakkomaksujen tarvetta, ja näin se selkeyttäisi sovitellun etuuden saantia vähentämällä etuusoikeuden kaksinkertaista käsittelyä ja mahdollisia ennakkomaksusta johtuvia työttömyysetuuden liikamaksua ja niihin liittyviä takaisinperintätilanteita.

Koska muutos käytännössä tasaa käytettävissä olevien tulojen virtaa ajan yli, sillä ei lähtökohdaisesti ole vaikutusta työttömyysetuuden saajan kokonaistaloudelliseen tilanteeseen. Maksu-

perusteiseen sovitteluun siirtyminen ei lisää tai vähennä sovittelun työttömyysetuuden määrää, vaan se vaikuttaa siihen, miten palkan kohdentaminen sovittelun työttömyysetuuden maksujaksojen välillä mahdollisesti muuttuu. Kun keskimääräinen sovittelun päivärahan kesto oli ansioturvan ja peruspäivärahan saajilla noin 80 päivää ja työmarkkinatuen saajilla hieman lyhyempi, noin 70 päivää, sovittelun maksuperusteisuus vaikuttaisi yksittäisen työttömyysetuuden saajan kohdalla siihen, missä kohdassa keskimääräistä sovittelun etuuden saannin kesto tulo soviteltaisiin. Tämän vuoksi, vaikka kaikki sovittelun työttömyysetuuden saajat olisivat ensin työttömänä ja saisivat täyttää työttömyysetuutta ja palaisivat osittaisen työllistymisen jälkeen kokonaan työttömiksi työttömyysetuuden saajiksi, maksuperusteiseen sovitteluun siirtymisellä ei ole yksilön eikä julkisen talouden kannalta taloudellisia vaikutuksia.

Soviteltua työttömyysetuutta koskevista tilastoista ei myöskään ole selvitettävissä, kuinka moni sovittelun työttömyysetuuden saajista on kokonaan työtön osa-aikatyön päätyttyä ja kuinka moni on työllistynyt kokoaikaisesti. Jos kokonaan työtön työttömyysetuuden saaja työllistyy ensin osittain ja palkka maksetaan jälkikäteen, ja tätä seuraa kokoaikainen työ jolloin henkilö siirtyy pois työttömyysetuuden piiristä, maksuperusteisuus tarkoittaisi sitä, että hän saisi kertaluonteisesti täyden työttömyysetuuden sovittelun etuuden sijaan osittaisen työn alkaessa. Koska sovittelussa päiväraha on 300 euron suojaosa minkä lisäksi ansaittu euro vähentää työttömyysetuutta 0,50 euroa, ero täyden etuuden ja sovittelun etuuden välillä jää useimmissa tapauksissa muutama sataan euroon, kun keskimääräisen täyden etuuden ja keskimääräisen sovittelun etuuden ero on kuukaudessa ansiopäiväraha 474 euroa, peruspäiväraha 359 euroa ja työmarkkinatuessa 316 euroa.

Työttömyysetuuden saajat voivat saada myös yleistä asumistukea. Vuoden 2018 kesäkuussa yleistä asumistukea sai 368 000 ruokakuntaa, joista noin 28 000 ruokakuntaa oli sellaisia, joissa asumistuen määrään vaikuttavina tuloina oli sekä ansiotuloa että työttömyysetuutta. Näistä ruokakunnista ansiopäiväraha oli työttömyysetuutena noin 6 660 ruokakunnalla ja Kelan maksama työttömyysetuus noin 21 590 ruokakunnalla. Ruokakunnista 11 350 sai Kelan maksamaa soviteltua työttömyysetuutta. Vastaavaa tietoa ei ole saatavissa asumistukea saanneista ansiopäivärahan saajista. Asumistuessa ruokakunnan tuloina otetaan huomioon kolmen kuukauden jatkuvat tulot tai, jos tulot vaihtelevat, keskiarvotulo ruokakunnan 12 kuukauden aikana saamista tuloina. Lyhytkestoista työtä tekeville henkilöillä tulot usein vaihtelevat, jolloin asumistuessa huomioon otettavat tulot arvioidaan keskiarvotulona. Koska keskiarvotulossa tulot huomioidaan pitkältä aikaväliltä, maksuperusteiseen sovitteluun siirtymisellä ei ole merkittävää vaikutusta asumistuen saantiin.

Asumistuen lisäksi erityisesti peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saavilla toimeentulotuki voi täydentää taloudellista turvaa. Toimeentulotuen osalta arvio on, että muutos saattaisi vähentää toimeentulotuen tarvetta erityisesti ajankohtana, jona työ alkaa, ja jossa palkkatietojen odottaminen voi johtaa sovittelun työttömyysetuuden maksuviipeeseen.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston perusteella vuonna 2017 päättyneistä alle 12 kuukautta kestäneistä työttömyysjaksoista noin 40–45 % päättyi työllistymiseen avoimille työmarkkinoille⁴. 12 kuukauden työttömyyden jälkeen avoimille työmarkkinoille työllistymisen osuus laski selvästi. Kaikista vuoden aikana päättyneistä työttömyysjaksoista 40 % päättyi työllistymiseen avoimille työmarkkinoille.

⁴ Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto

Muutoksen teoreettinen taloudellinen enimmäisvaikutus perustuu tilanteeseen, jossa myös osa-aikaisten työsuhteiden alkavuus olisi 40 % vuoden aikana, ja kaikissa näin syntyneissä työsuhteissa palkka maksettaisiin vasta työntekokuukaudelta seuraavan kuukauden aikana taikka myöhemmin. Jos tässä tilanteessa kaikille näin osa-aikaisesti työllistyneille maksettaisiin kertaluonteisesti täysi etuus työn alkamiskuukaudelta ja jos kukaan heistä ei osittaisen työllistymisen päätyttyä jäisi kokonaan työttömäksi (eli eivät palaisi täyden työttömyysetuuden saajaksi, jolloin viimeistä palkkaerää ei voitaisi sovitella), etuusmenon kasvu perustuisi keskimääräisen täyden päivärahan ja keskimääräisen sovitellun päivärahan erotukseen.

Tässä tilanteessa työttömyysturvamenot lisääntyisivät vuositasolla 28,3 miljoonalla eurolla, kun keskimääräisen täyden etuuden ja keskimääräisen sovitellun etuuden ero on kuukaudessa ansiopäivärahassa 474 euroa, peruspäivärahassa 359 euroa ja työmarkkinatuessa 316 euroa. Tällöin valtion menot lisääntyisivät 19,4 miljoonalla eurolla, työttömyyskassojen menot 1 miljoonalla eurolla ja työttömyysvakuutusrahaston menot 7,8 miljoonalla eurolla. Lisäksi työttömyysvakuutusrahaston eläkemaksut ETK:lle lisääntyisivät 12,1 miljoonalla eurolla. Tämän arvion perusteena olevia olosuhteita on kuitenkin pidettävä epätodennäköisinä ensinnäkin siksi, että palkanmaksua tapahtuu tosiasiaa myös työntekokuukauden aikana ja toiseksi siksi, että on epätodennäköistä, että kaikki osa-aikatyöhön työllistyvät työttömyysetuuden saajat siirtyisivät pois etuudensaajien joukosta niin, että viimeinen palkkaerä jäisi sovittelematta. Tämä jälkimmäinen seikka edellyttäisi käytännössä sitä, että 100 prosenttia osa-aikaisesti työllistyneistä työllistyisi kokoaikatyöhön.

Työ- ja elinkeinoministeriön Työvälytystilaston vuotta 2017 koskevien tietojen perusteella vuoden aikana työ- ja elinkeinotoimistoihin avoimiksi ilmoitetuista työpaikoista (627 089 kappaletta) 64 % oli säännöllisiä kokopäivätöitä, 13 % kaksi- tai kolmivuorotöitä, 15 % osapäivätöitä ja 8 % muita osa-aikatöitä, joita ei tehdä kaikkina viikon työpäivinä. Avoimista työpaikoista 51 % oli tarkoitettu yli vuoden kestäviksi, 30 % yli 3 kuukautta mutta alle vuoden kestäviksi, 18 % oli väliaikaisia (alle 3 kuukautta mutta yli 10 vuorokautta kestäviä) ja 2 % oli tilapäisiä (kesto alle 11 vuorokautta).

Jos edellä mainitut tilastot korreloivat työsuhteiden kestojen kanssa, voidaan olettaa, että edellä mainituista osa-aikaisesti työllistyvistä noin 51 % työllistyisi pitkäaikaisesti osa-aikatyöhön. Tällöin kertaluonteinen keskimääräinen täyden päivärahan ja keskimääräisen sovitellun päivärahan erotus lisäisi työttömyysturvamenoa osa-aikatyön alkaessa. Tällöin työttömyysturvamenot lisääntyisivät vuositasolla 14,3 miljoonalla eurolla. Tässä vaihtoehdossa valtion menot lisääntyisivät 9,9 miljoonalla eurolla, työttömyyskassojen menot 0,5 miljoonalla eurolla ja työttömyysvakuutusrahaston menot 4,0 miljoonalla eurolla. Lisäksi työttömyysvakuutusrahaston eläkemaksut ETK:lle lisääntyisivät 2,2 miljoonalla eurolla. Työttömäksi palaavan henkilön viimeisen palkkaerän sovittelu työsuhteen päättymisen jälkeen vähentäisi työttömyysturvamenoa tulevaisuudessa. Kokonaan työllistyvän henkilön kohdalla viimeistä palkkaerää ei soviteltaisi. Tästä syntyvä lisäkustannus toimisi samalla työllistymisen kannustimena. Taloudellisia vaikutuksia ei syntyisi niistä 49 % työsuhteita, joilla työsuhteen kesto olisi muu kuin jatkuva.

Voimaantulovuonna 2019 työttömyysturvan etuusmenoa maksettaisiin uusien säännösten mukaisesti 9 kuukaudelta. Koska työttömyysetuutta maksetaan jälkikäteen, käytännössä etuutta maksettaisiin muutettujen säännösten mukaisesti vuoden aikana 8 kuukaudelta, jolta ajalta säästyy työttömyysturvamenoja. Toisaalta voimaantulo, jonka perusteella muutos koskee myös sellaisia työsuhteita jotka ovat alkaneet ennen lain voimaantuloa, lisää etuusmenoja kertaluonteisesti voimaantulokuukaudelta. Yhteisvaikutus riippuu siitä, kuinka monen osa-aikatyötä tekevän palkka maksetaan työntekokuukauden aikana, miten paljon muutos lisää työllistymistä osa-aikaisesti tai lyhytaikaisesti ja ennen kaikkea se, miten työllistyminen jakautuu pitkäaikaiseen ja lyhytaikaiseen työhön. Teoreettisen enimmäisvaikutuslaskelman pe-

rusteella etuusmenot lisääntyisivät 37 milj. euroa, valtion menot 25 milj. euroa, työttömyyskassojen menot 1,3 milj. euroa ja TVR:n menot 10,1 milj. euroa etuusmenon osalta ja 5,5 milj. euroa eläkemaksujen osalta. Tämä vaikutus ei kuitenkaan ole todennäköinen, koska tällöin oletetaan, että kaikki työsuhteet ovat jatkuvia. Jos oletuksena on, että 51 % työsuhteista on pitkäaikaisia ja kaikille maksettaisiin palkka viiveellä, vuonna 2019 muutos lisäisi etuusmenoja yhteensä 29 milj. euroa, josta valtion osuus olisi 20 milj. euroa, työttömyyskassojen osuus 1,1 milj. euroa ja Työttömyysvakuutusrahaston osuus 8,2 milj. euroa etuusmenon osalta ja 4,5 milj. euroa eläkemaksujen osalta. Jos edelleen oletetaan, että jatkuvien osa-aikaisten työsuhteiden palkka maksetaan työntekokuukauden aikana, etuusmenot lisääntyisivät vuonna 2019 19 milj. euroa, josta valtion osuus olisi 13 milj. euroa, työttömyyskassojen osuus 0,7 milj. euroa ja Työttömyysvakuutusrahaston osuus 5,5 milj. euroa etuusmenon osalta ja 3 milj. euroa eläkemaksujen osalta.

Säästöä työttömyysturvamenoihin oletetaan syntyvän siitä, että sovitellun työttömyysetuuden maksamisen ilman viivettä vähentäisi pelkoa toimeentulon vaarantumisesta mistä seuraisi lisääntyvä halukkuus sekä lyhyt- että pitkäaikaisen osa-aikaisen tai kokoaikaisen työn vastaanottamiseen. Jos nykyistä useampi kokonaan työtön siirtyisi sovitellun etuuden piiriin tai peräti työllistyisi kokonaan muutoksen ansiosta, työttömyysturvamenot alenisivat. Samalla alenisivat myös yleisen asumistuen ja toimeentulotuen menot. Tätä käyttäytymisen muutokseen perustuva vaikutusta työttömyysturvamenuon ei olla arvioitu, joskin sen mahdollinen vaikutus on työttömyysturvamenua merkittävästi vähentävä johtuen siitä, että soviteltu työttömyysetuus on matalampi kuin täysi työttömyysetuus.

Koska muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan kesken vuoden, mutta kaikkia työttömyysturvan saajia samanaikaisesti koskien, mahdollisuudet arvioida muutoksen vaikutuksia jälkikäteen ovat rajalliset. Tilastotietoa saadaan kuitenkin osittain työllistyvien henkilöiden määrästä, mitä työttömyysetuutta he ovat saaneet ja onko osittainen työllistyminen tapahtunut osaaikatyössä vaikeasti kestoisessa kokoaikatyössä, ja vuositasolla vertailua on näiden tekijöiden osalta mahdollista tehdä.

4.3 Vaikutukset viranomaisiin

Muutoksella odotetaan olevan vaikutusta ennen kaikkea Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen mutta jossakin määrin myös työ- ja elinkeinotoimistojen toimintaan.

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen kannalta muutos oletettavasti helpottaa soviteltua työttömyysetuutta koskevaa neuvontaa, sillä sovittelun maksuperusteisuuden oletetaan olevan etuuden saajan kannalta ansaintaperustetta selkeämpi ja odotetumpi sovittelun peruste. Muutos vähentää myös työtä, joka liittyy pyyntöihin täydentää hakemusasiakirjoja käsittelyä varten tarvittavilla palkkatiedoilla. Muutos myös edistää tulorekisterin käytettävyyttä sovitellun työttömyysetuuden maksamisessa. Tämän voidaan arvioida tukevan ja nopeuttavan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen tekemää soviteltua etuutta koskevaa hakemuskäsittelyä ja edistävän käsittelyprosessin uudistamista digitalisaatiota hyödyntäen.

Maksuperusteiseen sovitteluun siirtyminen vähentää työttömyysetuuden ennakkomaksumenetelyn tarvetta ja näin vähentää Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen näihin tilanteisiin liittyvää työmäärää. Vähentämällä sovitellun työttömyysetuuden maksuviiveitä muutos voi myös vähentää toimeentulotuen tarvetta, mikä vähentäisi Kansaneläkelaitoksen perustoimeentulotuen maksamiseen liittyvää työmäärää.

Ansaintaperusteisesta sovittelusta seuraa ajoittain sekä tahallisuudesta että myös tietämättömyydestä johtuvaa tulojen jälkikäteistä ilmoittamista. Näitä tilanteita syntyy, jos palkkaa ei

ole maksettu siihen mennessä kuin työttömyysetuutta koskevan hakemuksen voi lähettää Kansaneläkelaitokseen tai työttömyyskassalle. Jos etuuden hakija ei hakemuksessaan ilmoita työtunteja, etuuden maksaja ei voi tunnistaa hakemusta soviteltua etuutta koskevaksi. Etuus saatetaan maksaa täytenä, hakijan todellisen tilanteen vastaisesti. Näin ansaintaperusteinen sovittelu voi vaikuttaa tietämättömyydestä johtuvien hakuvirheiden, vilpillisen etuuden hakemisen ja takaisinperintätilanteiden määrään. Myös virheelliseksi osoittautuvalla palkka-arviolla tehty ennakkomaksu johtaa etuusoikeuden uudelleen käsittelyyn ja takaisinperintätilanteita ja näin vähentää etuuden maksajien työmäärää. Lisäksi muutoksenhakutilanteiden voidaan odottaa jossakin määrin vähentyvän, kun maksuperusteinen sovittelu tapahtuu sellaisten tulojen perusteella, jotka hakija on jo saanut käyttöönsä, ja joiden sovittelu voi tästä johtuen olla hakijan kannalta hyväksyttävämpää kuin tulevaisuudessa saatavien tulojen sovittelu on.

Vaikka työttömyysetuuden sovittelu olisi maksuperusteinen, Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat seuraisivat edelleen työttömyyspäivärahan saannin edellytyksenä olevaa työssäoloehdotta niin, että työtunnit kohdennettaisiin niille kalenteriviikoille, joiden aikana työtunnit on tehty. Palkkatieto voidaan kuitenkin tallentaa työssäoloehdotta kerryttävälle kalenteriviikolle vasta kun palkkatieto on käytettävissä. Menettely ei normaalitilanteessa hidastaisi etuuskäsittelyä, mutta se lisännee Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen työmäärää työssäoloehdon seurannassa. Työmäärän kasvu johtuu siitä, että käsiteltävän hakemuksen sisältämän hakujan lisäksi Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa joutuu täydentämään myös edelliseen hakemukseen sisällyntä aikaa koskevia tietoja maksatusjärjestelmään. Lisätyötä syntyy myös, jos työssäoloehto täyttyy kesken sen työttömyysetuuden hakujakson, jolta etuus maksuperusteiseen sovitteluun siirtymisen vuoksi maksettaisiin täytenä. Näissä tilanteissa palkkatieto tulisi saada käyttöön jo ennen palkanmaksupäivää työssäoloehdon täyttymisestä seuraavan palkanmäärityksen ja ansiopäivärahan suuruuden uudelleen laskennan vuoksi. Tästä aiheutuu lisätietopyyntöjä työttömyysetuuden hakijalle taikka työnantajalle. Kun palkanmääritystä ei voimassa olevan lain mukaan tehdä aina kun työssäoloehto täyttyy, näiden tapausten määrää ei ole mahdollista arvioida etukäteen.

Maksuperusteinen sovittelu voi jossakin määrin vaikuttaa niin kutsutun omavastuupäivien toteutetun aktiivimallin seurannasta syntyvään työmäärään, koska tutkittaessa, täyttääkö palkkatyö mallin ehdot, huomioon otetaan paitsi tehtyjen työtuntien määrä myös työstä ansaittu palkka. Nykyisen ansaintaperusteisen sovittelun aikana palkkatieto edellytetään ennen kuin soviteltu etuus maksetaan, joten se on käytettävissä myös aktiivimallin seuranta varten. Jatkossa palkkatieto saatetaan vasta palkan maksupäivän mukaisen jakson hakemuksen käsittelyyn. Tästä seuraavaa työmäärän kasvua vähentänee se, että jaksot lienevät useimmiten toisiinsa välittömästi seuraavia.

Vaikka työttömyysetuuden maksajat ovat toimivaltainen taho neuvomaan soviteltua työttömyysetuutta koskevissa kysymyksissä, ja välitön palvelun tarvetta koskeva vaikutus kohdistuukin Kansaneläkelaitokseen ja työttömyyskassoihin, osittaisen työllistymisen vaikutuksia koskevia neuvontatilanteita on myös työ- ja elinkeinotoimistoissa. Säännösten selkeyttäminen ja maksuviipeiden vähentäminen vähentänee neuvontatilanteita myös työ- ja elinkeinotoimistoissa.

Kansaneläkelaitos on jo huomionnut omien tietojärjestelmiensä kehittämisessä tulorekisterin käyttöönoton. Työttömyyskassat alkavat käyttää tulorekisteriä vasta vuonna 2020. Esityksellä on vaikutus Kansaneläkelaitoksen tekemään kehittämistyöhön, mutta vaikutuksen arvioidaan olevan vähäinen.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu yhteistyössä keskeisten työmarkkinakeskusjärjestöjen ja Suomen Yrittäjät ry:n kanssa. Työ- ja elinkeinoministeriö on osallistunut esityksen valmisteluun. Esityksestä on pyydetty lausunto seuraavilta tahoilta: Akava, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Kansaneläkelaitos, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Kuntaliitto, Oikeuskanslerin virasto, oikeusministeriö, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry, Suomen Yrittäjät ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, työ- ja elinkeinoministeriö, Työttömyyskassojen yhteisjärjestö, Työttömien Keskusjärjestö ry ja valtiovarainministeriö. Lausunnon antoivat seuraavat tahot: Akava ry, Kansaneläkelaitos, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Palkansaajien tutkimuslaitos, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen Yrittäjät, Teollisuusliitto ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, työ- ja elinkeinoministeriö, Työttömien keskusjärjestö, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ja valtiovarainministeriö sekä Yleinen työttömyyskassa.

Kaikki lausunnonantajat pitivät esitystä lähtökohtaisesti kannatettavana ja arvioivat maksuperusteiseen sovitteluun siirtymisen nopeuttavat etuuden maksamista. Kun hallituksen esityksen tavoitteena on edistää lyhytkestoisen työn vastaanottamista ja osittaista työllistymistä, edellä todetut näkökulmat puoltavat esityksen antamista yhtenä keinona edistää työttömyysaikaista työllistymistä silloin, jos kokoaikatyötä ei ole tarjolla.

Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota siihen, että sovitteluperiaatetta koskeva muutos ei kuitenkaan olisi koskenut lomautuksen perusteella työttömyysetuutta saavia henkilöitä, joiden kohdalla tällaisesta työstä saatava tulo ehdotettiin soviteltavaksi ansaintaperusteisesti. Akava, Kansaneläkelaitos, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Teollisuusliitto, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ja Yleinen työttömyyskassa katsoivat lausunnoissaan, että tällainen rajausta on omiaan monimutkaistamaan työttömyysturvajärjestelmää ja totesivat, että rajauksesta tulisi luopua. Tämän perusteella, ottaen huomioon että lausunnoissa ehdotettu muutos on omiaan edistämään lyhytkestoisen työn vastaanottamista myös lomautusaikana, maksuperusteisen sovittelun ehdotetaan koskevan myös lomautustilanteita lukuun ottamatta lyhennettyä työviikkoa ja säästettä.

Edelleen osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota siihen, että sovitteluperiaatetta koskevan muutoksen ehdotettiin koskevan sellaista osittaista työllistymistä, joka alkaisi lain voimaantulon jälkeen. Akava, Kansaneläkelaitos, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Teollisuusliitto, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ja Yleinen työttömyyskassa katsoivat lausunnoissaan, että ehdotettu voimaantulosäännös johtaisi siihen, että työttömyysturvan maksamisessa jouduttaisiin ylläpitämään kahta eri sovitteluperustetta riippuen siitä, milloin osittainen työllistyminen on alkanut. Käytännössä säännös voisi johtaa siihen, että työttömyysetuuden saajan kohdalla noudatettaisiin kahta erilaista sovitteluperustetta; ansaintaperusteista sovittelua, jos osa-aikatyö on alkanut ennen lain voimaan tuloa, ja maksuperusteista sovittelua, jos henkilö ottaa vastaan toisen työn voimaantulon jälkeen. Kansaneläkelaitos arvioi launnonssaan, että kahden erilaisen sovitteluperusteen ylläpitäminen lisäisi sen toimintamenoja arviolta 1,46 miljoonalla eurolla.

Lausunnonantajat totesivat myös, että voimaantulosäännöksen perusteella osittain työllistyvää henkilöä koskevat säännökset monimutkaistuisivat nykytilaan verrattuna, mitä ei voida pitää tavoiteltavaa. Lisäksi Kansaneläkelaitos, Palkansaajien tutkimuslaitos, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ja Valtion taloudellinen tutkimuslaitos pitivät lain ehdotettua voimaantuloaikataulua liian tiukkana.

Voimaantuloajankohtaa ja voimaantulosäännöstä koskevilta osilta esitystä on muutettu niin, että muutoksen ehdottaan tulevan voimaan 1.4.2019 ja että muutos koskisi tuloa, joka ansaitaan lain voimaantulon jälkeen.

Valtiovarainministeriö, Palkansaajien tutkimuslaitos ja Valtion taloudellinen tutkimuslaitos toivat lausunnoissaan esiin, että uudistuksen tuloksia tulisi voida arvioida uskottavalla tieteellisellä tutkimusasetelmalla. Tämän vuoksi Palkansaajien tutkimuslaitos ja Valtion taloudellinen tutkimuslaitos ehdottavat, että muutoksen voimaantuloa paitsi lykättäisiin usealla kuukaudella, myös vaiheistettaisiin niin, että se ei koskisi ensi vaiheessa kaikkia työttömyysturvan saajia. Kuten edellä on todettu, lausuntokierroksella saadun palautteen perusteella, toimeenpanon sujuvuuden varmistamiseksi, muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.4.2019 lukien alkuperäisen ehdotuksen mukaisen 1.1.2019 sijasta.

Tutkimustarkoituksessa tapahtuvan voimaantulon vaiheistamisen osalta todetaan, että esityksessä on kyse perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettua etuutta koskevasta muutoksesta, ja muutoksen tavoitteena on vähentää sovitellun työttömyysetuuden maksuviipeitä niiden työttömyysetuuden saajien osalta, joiden palkka maksetaan työntekokuukautta myöhemmin. Tavoitteena on selkeyttää työttömyysetuuden saajan taloudellista tilannetta, ja tämän kautta edistää osittaista työllistymistä työttömyysaikana tilanteissa, joissa kokoaikatyötä ei ole tarjolla. Lisäksi sovitellun työttömyysetuuden maksuviiveiden vähentyminen voi myös vähentää perustuslain 19 §:n 1 momentin alaan kuuluvan viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta.

Jotta mainituissa lausunnoissa tarkoitettua tutkimustulosta olisi mahdollista kerryttää, valmistelun aikana muodostunut käsitys on, että vaiheistuksen tulisi olla varsin pitkäaikainen. Lisäksi voimaantulon alkamista tulisi lykätä vielä myöhäisempään ajankohtaan kuin 1.4.2019, jotta lausunnoissa tarkoitettu tutkimusasetelma olisi mahdollista rakentaa. Koska lausunnoissa ei ole tarkempaa esitystä vaiheistuksen sisällöstä, kestosta ja kohdentamisesta, esityksen valmistelussa ei ole ollut mahdollista ottaa näihin seikkoihin tarkemmin kantaa. Työttömyysetuusiin luonteen ja esityksen tarkoituksen ja tavoitteen vuoksi muutoksen ehdotetaan kuitenkin koskevan työttömyysetuuden saajia ilman kyseistä voimaantulon vaiheistusta.

Kansaneläkelaitos, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ja Yleinen työttömyyskassa ovat lausunnoissaan esittäneet myös, että sovitellun työttömyysetuuden maksamisessa noudatettavaa työaikaarajaa koskeva säännös kumottaisiin. Samoin ne ovat esittäneet eräitä muita muutoksia työttömyysetuuden sovitteluun, kuten esimerkiksi niin kutsutun laskennallisen tulon käyttämiseen.

Sovittelun maksuperusteisuutta koskevassa esityksessä on kyse muutoksesta, jolla pyritään edistämään osittaista työllistymistä vähentämällä palkanmaksuajankohdasta johtuvia etuuden maksamisen viipeitä. Näillä lausunnoissa esitetyillä muutoksilla muutettaisiin soviteltua työttömyysetuutta koskevia säännöksiä nyt käsillä olevaa esitystä laajakantoisemmalla tavalla, sillä työajan vaikutuksesta luopuminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että soviteltua työttömyysetuutta voitaisiin maksaa kokoaikatyöhön työllistyvälle henkilölle. Kyseisen kaltaisissa muutoksissa on kyse sellaisista työllistymisen tukemista koskevista periaatteellisista kysymyksistä, joiden käsittely soveltuu työttömyysturvan, mahdollisesti koko sosiaaliturvan, laajempaa uudistamista koskevaan keskusteluun ja valmisteluun.

Annettujen lausuntojen perusteella on lisäksi täydennetty esityksen perusteluita erällä työttömyysetuuden sovittelua koskevilla esimerkeillä (laskennallisen työtulon käyttäminen) ja erällä vaikutusarviointeihin liittyvillä seikoilla (työllisyysvaikutusten arvioinnin rajoitukset).

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy vuoden 2019 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Tässä esityksessä on ehdotettu muutettavaksi työttömyysturvalain 4 luvun 3 §:n 1 momenttia, jonka muuttamista on ehdotettu eduskunnassa vireillä olevassa hallituksen esityksessä eduskunnalle työaikalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 158/2018 vp). Mainitun esityksen lakiin tehtävät muutokset tulee huomioida tässä esityksessä ehdotettuja muutoksia käsiteltäessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

4 luku Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

1 §. *Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen.* Pykälässä säädetään tilanteista, joissa oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen voi syntyä. Pykälän 1 kohtaa muutettaisiin niin, että oikeus soviteltuun etuuteen perustuisi siihen, että työnhakija saa tuloa osa-aikaisesta työstä, kun nykyisin oikeus perustuu siihen, että henkilö tekee osa-aikaista työtä. Tästä puolestaan seuraa, että palkkatulo voidaan sovitella siinä työttömyysetuuden hakujaksossa, jonka aikana palkka maksetaan, vaikka kyseisessä jaksossa ei olisikaan työtunteja taikka muuta nyt voimassa olevassa laissa tai sen vakiintuneessa soveltamiskäytännössä tarkoitettua niin kutsuttua sovitte-luperustetta. Muutoksen jälkeen juuri tulon maksuajankohta olisi sovitte-luperuste. Vastaava muutos tehtäisiin 3 kohtaan. Esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa sitä, millä edellytyksillä työnhakijaa pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna työttömänä.

Palkkatulon sovitte-lu perustuisi muutoksen jälkeenkin ansaintaperiaatteeseen ja sitä koskeviin vakiintuneisiin soveltamiskäytäntöihin silloin, jos henkilön viikoittaista työaika on lyhennetty lomautuksen vuoksi taikka työttömyysetuuden maksaminen perustuu niin kutsuttuun sääesteseen (luvun 1 a §). Näin olisi myös silloin, jos 1 a §:ssä tarkoitettu henkilö saisi tässä esityksessä tarkoitettua tuloa osa-aikatyöstä tai lyhytkestoisesta kokoaikatyöstä. Sen sijaan jos kokoaikaisesti lomautettu henkilö ottaisi lomautusaikana vastaan osa-aikaista työtä tai enintään 2 viikkoa kestävä'n kokoaikatyön, työttömyysturva soviteltaisiin maksuperusteisesti.

2 §. *Sovittelujakso.* Pykälän 1 momentissa säädetään sovitellun työttömyysetuuden määräytymisestä eli siitä, mitkä tulot huomioidaan maksettaessa soviteltua työttömyysetuutta ja myös siitä, miten tulo huomioidaan sovitte-lujaksossa. Momentin mukaan sovitte-lu työttömyysetuus määräytyy sovitte-lujakson työtulon perusteella. Tällä tarkoitetaan palkkatyön kohdalla jaksoa, jonka aikana palkan perusteena oleva työaika (eli todelliset työtunnit mutta myös esimerkiksi vuosiloma-ajan palkan perusteena oleva työaika) on toteutunut. Yritystoiminnan tulo puolestaan voidaan sovitella sen maksuajankohdan mukaisessa sovitte-lujaksossa.

Esityksessä ehdotetaan, että myös osa-aikatyöstä, lyhennetyistä työpäivästä tai enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä ansaitun työtulon sovitte-lussa siirryttäisiin maksuperusteiseen sovitte-luun. Tässä tarkoituksessa 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että mainituissa osittaisen työllistymisen tilanteissa sovitte-lu työttömyysetuus määräytyisi sovitte-lujakson aikana työttömyysetuuden saajalle maksetun työtulon perusteella. Koska kokoaikaisesti työllistyvällä ei ole oikeutta sovitte-ltuun työttömyysetuuteen, muutos ei koskisi tilannetta, jossa kokoaikatyö alkaa tai jossa kokoaikatyön palkka, kokoaikatyöhön perustuva lomakorvaus taikka lomarahaa tai lomaltapaluu-rahaa maksettaisiin kokoaikatyön päättymisen jälkeen.

Esityksessä ehdotetaan, että momenttiin lisättäisiin uusi toinen virke, jossa määriteltäisiin sovitte-lujakso. Luvun 1 §:n 1 kohdassa tarkoitettun osa-aikatyön, 2 kohdassa tarkoitettun lyhennettyn työajan ja 3 kohdassa tarkoitettun lyhytkestoisen kokoaikatyön tilanteessa sovitte-lujakso olisi se jakso, jonka aikana työtulo maksetaan. Muutos ei koskisi 1 a §:ssä tarkoitettuja lomautustilanteita taikka sääesteen perusteella maksettavia etuuksia, vaikka näiden rinnalla olisi toinen sovitte-luperuste. Näissä tilanteissa sovitte-lujakso olisi edelleen jakso, jonka aikana palkan perusteena oleva työaika on toteutunut (ansaintaperiaate).

Ansaintaperusteisessa sovitte-lussa palkkatyön työtulo kohdennetaan työtuntien tekemisen mukaisille sovitte-lujaksoille riippumatta siitä, maksetaanko palkka ansaintakausi kerrallaan tai

kerralla esimerkiksi kahden kuukauden ajalta. Näin tehtävä palkan jakaminen koko työskentelyajalle ehkäisee mahdollisuutta saada työttömyysetuus täytenä osalta työskentelyaikaa, mikä olisi lopputulos, jos kaikki palkkatulo kohdentuisi yksinomaan palkanmaksun mukaiselle osittaista työtä sisältävälle sovittelujaksolle. Periaatteen tulisi koskea myös maksuperusteista palkan sovittelua.

Esityksessä ehdotetaan, että jos sovittelujakson aikana maksetaan työtuloa pidemmältä ansaintajaksolta kuin kuukaudelta, työtulo jaettaisiin vaikuttamaan yhtä monelle kuukaudelle kuin miltä se on ansaittu. Tästä säädetäisiin uudessa 5 momentissa. Menettely koskisi paitsi peruspalkkaa, myös lisiä ja muita palkkaeriä, ei kuitenkaan sellaisia eriä, jotka työttömyysturvain 3 luvun 6 §:n perusteella tulee jaksottaa ja jotka estävät työttömyysetuuden maksamisen jaksotuksen kattamalta ajalta. Palkan jakaminen vaikuttamaan tulevalle ajalle koskisi sellaisia palkkaeriä, joita voidaan pitää sovitteluun vaikuttavalla tavalla taloudellisesti merkittävänä. Esimerkiksi vähäisiä yhdellä kerralla maksettavia työaikalisistä tämä ei koskisi, vaan ne voitaisiin sovittaa maksujakson mukaisessa jaksossa. Tältä osin ehdotus vastaisi nykytilaa.

Jos tulo jaettaisiin, sovittelu tehtäisiin alkaen siitä työttömyysetuuden hakujaksosta, jonka aikana palkka maksettaisiin etuuden hakijalle. Sovittelu ulottuisi yhtä monelle kuukaudelle kuin on kuukausien määrä, joina työskentely tapahtui. Kohdistaminen riippuisi siitä, hakeeko henkilö etuutta neljän peräkkäisen kalenteriviikon vaiko kuukauden jaksoissa.

Käytännössä, kuukausittain etuutta hakevan kohdalla, jos palkka maksettaisiin kerralla esimerkiksi maaliskuulta ja sen maksupäivä olisi toukokuussa, tulo jaettaisiin vaikuttamaan touko-heinäkuulle sijoituville sovittelujaksoille. Jos työttömyysetuuden saaja hakisi etuutta neljän kalenteriviikon jaksoissa, esimerkiksi maanantaista 14.5. alkaen, ja kolmen kuukauden palkka maksettaisiin 15.5., palkka jaettaisiin kolmelle kuukaudelle 14.5. alkaen eli ajalle 14.5.—13.8., ja se vaikuttaisi niillä neljän kalenteriviikon jaksoilla, joille jakaminen ulottuu. Menettelyssä ei huomioitaisi, miten palkan ansainta on tosiasiasa tapahtunut, vaan tulo jaettaisiin tasan vaikuttamaan kuukausien lukumäärän mukaan. Säännös muuttaisi myös immateriaalikorvausten sovittelua niin, että sovittelu alkaisi korvauksen maksupäivän mukaisesta kuukaudesta nykyisen maksupäivää seuraavan kuukauden sijasta.

Edellä kuvattu koskisi tilanteita, joissa palkanmaksun keskittäminen yhdelle maksupäivälle ei johtuisi hyötymistarkoituksesta. Jos kuitenkin palkanmaksun ajankohdan ja muiden olosuhteiden perusteella olisi ilmeistä, että järjestelyllä on pyritty välttämään tulon huomioiminen sovittelussa, tulo maksuperiaatteesta poiketen soviteltaisiin ajalla, jolla se on ansaittu. Kyse olisi poikkeuksesta edellä kuvattuun keskitetysti maksetun palkan käsittelyyn sovittelussa. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi aina harkintaa. Myös tästä säädetäisiin uudessa 5 momentissa.

Palkanmaksun olosuhteilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä järjestelyä, jonka ilmeisenä tavoitteena on välttää tulon sovittelu yhteen työttömyysetuuden kanssa. Säännöstä sovellettaisiin esimerkiksi silloin, jos palkkaa maksetaan kerralla useammalta kuin yhdeltä kuukaudelta, mutta sitä ei voida sovittaa momentin ensimmäisen virkkeen mukaisesti koska henkilö on siirtynyt samalla työnantajalla kokoaikatyöhön ja palkan maksupäivä sijoittuu tämän sovitellun työttömyysetuuden estävän kokoaikatyön ajalle. Samoin tässä tarkoitettua suunnitelmallisesta toiminnasta voisi olla kyse esimerkiksi silloin, jos kerralla maksettaisiin palkka useammalta kuin yhdeltä kuukaudelta, ja palkanmaksu on aikana, jolloin henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen esimerkiksi vanhuuseläkkeelle siirtymisen taikka perhevapaan alkamisen vuoksi tai siksi, että henkilö ei hae etuutta. Olennaista soveltamisessa olisi se, että palkanmaksujärjestelyllä on vältetty etuuden sovittelu.

Osittain työllistyvällä ei aina ole oikeutta soviteltuun työttömyysetuuteen. Etuuden saannin voi estää esimerkiksi työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavana pidettävän menettelyn perusteella asetettu korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite taikka työttömyysturvalain 3 luvussa tarkoitettu rajoitus. Jos tällaisen kauden aikana ansaittu tulo soviteltaisiin maksuperusteisesti, muutos heikentäisi etuudensaajien tilannetta nykytilaan verrattuna. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että sovitte-lujakson aikana maksettua työtuloa ei sovitella, jos se perustuu osa-aikatyöhön tai enintään 2 viikkoa kestävään kokoaikatyöhön ja tulo on ansaittu aikana jolta työttömyysetuutta ei edellä mainituista syistä johtuen makseta. Tästä säädettäisiin uudessa 6 momentissa.

3 §. Rajoitukset. Pykälän 1 momentissa säädetään, miten työaika vaikuttaa oikeuteen saada soviteltua työttömyysetuutta silloin, kun kyse ei ole pidempikestoisesta kokoaikatyöstä.

Voimassa olevaa säännöstä sovellettaessa toteutunut työaika, johon palkka perustuu, vaikuttaa jaksolla jona työtunnit on tehty. Kun myös työtulo sovitellaan ansaintaperiaatteen mukaisesti jaksolla, jona työtunnit on tehty, työaika ja palkka vaikuttavat aina saman sovitte-lujakson oikeuteen saada etuutta.

Jos työajan vaikutus oikeuteen saada soviteltua etuutta jätettäisiin ennalleen, yksi työskentely voisi johtaa työttömyysetuuden epäämiseen kahdelta sovitte-lujaksolta: ensin jaksolta, jonka aikana työ on tehty ja tämän jälkeen jaksolta, jonka aikana palkka maksetaan. Maksuperusteisen sovitte-lun vuoksi myös sitä, millä haku- ja sovitte-lujaksolla työaika vaikuttaa, esitetään muutettavaksi.

Esityksessä ehdotetaan, että osa-aikatyön ja enintään kaksi viikkoa kestävä-n kokoaikatyön (joita voi olla useita neljän peräkkäisen kalenteriviikon taikka kuukauden jakson aikana) työ-aika vaikuttaisi oikeuteen saada soviteltua työttömyysetuutta sovitte-lujaksone-n, jonka aikana kyseisestä työstä ansaittu palkka maksetaan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että jos työttömyysetuuden saaja tekee työtunteja huhtikuussa, tunnit edelleen ilmoitettaisiin huhtikuun hakemuksessa. Jos palkka maksetaan huhtikuussa, sekä työaika että palkka vaikuttavat sovitte-ltuun työttömyysetuuteen, joka maksetaan huhtikuulta. Jos palkka maksetaan toukokuussa, työttömyysetuuden maksaja tutkii sekä palkan määrän että sen perusteena olevan työajan vaikutuksen vasta kun työttömyysetuuden saajalle maksetaan soviteltua työttömyysetuutta toukokuulta. Huhtikuun etuus maksettaisiin täytenä, jollei sen aikana ole muun sovitte-ltavan tulon maksupäivä.

Muutoksen myötä, jos palkan perusteena oleva työaika eli esimerkiksi huhtikuussa tehtyjen työtuntien määrä on enemmän kuin 80 prosenttia kyseisen työtehtävän kokoaikaisesta työajasta, etuutta ei maksettaisi toukokuulta. Tällöin palkan määrällä ei ole merkitystä. Jos työaika on enintään 80 prosenttia kyseisen työtehtävän kokoaikaisesta työajasta, oikeus toukokuulta maksettavaan sovitte-ltuun työttömyysetuuteen ratkaistaan toukokuussa maksetun palkan määrän perusteella.

Nykytilassa, maksettaessa soviteltua etuutta kuukauden jaksolta, toteutunutta työaika-a verrataan kuukauden todellisten arkipäivien perusteella laskettuun kokoaikatyön työaikaan. Kun työaika siirrettäisiin vaikuttamaan palkanmaksukuukaudelle, sen ja työntekokuukauden arkipäivien määrä voi erota toisistaan. Jotta tämä ero ei jatkossa vaikuttaisi hakijan oikeuteen saada soviteltua työttömyysetuutta, esityksessä ehdotetaan, että työaikavertailussa kuukauteen katsottaisiin aina sisältyvän 21,5 arkipäivää. Tästä säädettäisiin pykälään lisättävässä uudessa 4 momentissa. Muutos ei vaikuttaisi siihen, miten kokoaikatyön työaika lasketaan haettaessa etuutta neljän kalenteriviikon jaksoilta.

2 Voimaantulo

Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2019. Se koskisi voimaantuloajankohdan jälkeen ajoittuvan työajan perusteella maksettavaa sovittelussa huomioitavaa tuloa riippumatta siitä, milloin työsuhte on alkanut. Sen sijaan sellaiseen sovittelussa huomioitavaan tuloon, joka perustuu työaikaan ennen tämän lain voimaan tuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia. Jos muutoksen tullessa voimaan etuutta haetaan niin, että osa hakemuksesta kohdistuu aikaan ennen lain voimaantuloa ja osa voimaantulon jälkeiseen aikaan, hakemuksessa sovelletaan kahta sovitteluperustetta: ansaintaperustetta ennen voimaantuloa olevaan aikaan ja maksuperustetta sen jälkeiseen aikaan. Tämän jälkeen sovitteluperuste olisi yhdenmukainen.

Kuten muutoinkin, työajan perusteella maksettavalla sovittelavalla työtulolla tarkoitettaisiin toteutuneisiin työtunteihin perustuvaa palkkaa mutta myös esimerkiksi vuosiloman tai sairauspoissaolon perusteella maksettavaa työtuloa.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksen tavoitteena on osittaisen työllistymisen ja lyhytkestoisen työn vastaanottamisen edistäminen. Sovittelun työttömyysetuuden maksuviiveiden vähentämiseksi työttömyysturvalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lyhytkestoiseen palkkatyöhön tai osa-aikaiseen palkkatyöhön työllistyvän työnhakijan ansaitsema tulo soviteltaisiin yhteen työttömyysetuuden kanssa sinä etuuden hakujaksona, jonka aikana tulo maksetaan. Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmentäviä muutoksia siihen, miten toteutunutta työaika verrataan sovittelun etuuden saannin rajana olevaan työaikaan, joka saa olla enintään 80 prosenttia tehtävän kokoaikaisesta työajasta. Esityksessä ehdotetaan, että työajan vaikutus siirrettäisiin koskemaan palkanmaksujaksoa.

Ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain 18 §:n 2 momentin ja 19 §:n 2 momentin kannalta.

Perustuslain 18 §:n 2 momentin perusteella julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Säännöksessä tarkoitettu työllisyyden edistäminen merkitsee sitä, että julkinen valta pyrkii turvaamaan jokaiselle oikeuden työhön, ja sitä, että julkisen vallan tulee pyrkiä estämään pysyvästi työtä vailla olevien ryhmän muodostumista (ks. HE 309/1993 vp, s. 68, PeVL 44/2000 vp, s. 2, PeVL 17/1995 vp, s. 1–2). Sovittelun työttömyysetuuden maksamisen muuttaminen maksuperusteiseksi vähentää sovittelun työttömyysetuuden maksuviiveitä ja edistää siten lyhytkestoisen työn ja osa-aikatyön vastaanottamista. Tavoitteiltaan esitys on siten perustuslain 18 §:n 2 momentin työllisyyden edistämistä koskevan säännöksen mukainen.

Perustuslain 19 §:n 2 momentin perusteella lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan muun muassa työttömyyden perusteella. Säännös edellyttää, että lainsäätäjät takaa jokaiselle perustoimeentuloturvaa tarvitsevalle subjektiivisen oikeuden lailla säädettävään julkisen vallan järjestämään turvaan, joka on yhteydessä säännöksessä mainittuihin sosiaalisiin riskitilanteisiin samoin kuin lailla kulloinkin annettaviin säännöksiin saamisedellytyksistä ja tarveharkinnasta ja menettelymuodoista (HE 309/1993 vp, s. 70, mm. PeVL 55/2016 vp, s. 3 ja PeVL 48/2006 vp, s. 2). Perustoimeentuloa turvaavien järjestelmien tulee olla sillä tavoin kattavia, ettei synny väliinputoajaryhmiä (HE 309/1993 vp, s. 70/II, PeVL 48/2006 vp, s. 2, PeVL 6/2009 vp, s. 8/I).

HE 220/2018 vp

Perustuslain esitöiden mukaan perustuslain 19 §:n 2 momentin vaatimuksia eivät vastaisi sellaiset lainsäädännölliset muutokset, jotka merkitsisivät olennaista puuttumista perustoimeentulon turvaan (HE 309/1993 vp, s. 71/I). Maksuperusteiseen sovitteluun siirtyminen merkitsisi käytännössä sitä, että osa-aikatyöstä tai enintään kaksi viikkoa kestävästä työstä maksettu palkka soviteltaisiin yhteen sinä työttömyysetuuden hakujaksona, jonka aikana se maksetaan. Muutos siirtäisi ajankohtaa, jolla palkka vaikuttaa etuuden määrään. Muilta osin muutos ei vaikuttaisi soviteltua työttömyysetuutta koskevaan määrän laskentaan tai etuuden määrään eikä siten muuttaisi työttömyysetuuden saajan kokonaistaloudellista tilannetta. Ehdotettu muutos ei siten muodostu perustuslain 19 §:n 2 momentin kannalta ongelmallisiksi.

Maksuperusteiseen sovitteluun siirtyminen vähentää sovitellun työttömyysetuuden maksuviiveitä niiden työttömyysetuuden saajien osalta, joiden palkka maksetaan työntekokuukautta myöhemmin. Muutoksen myötä etuus soviteltaisiin vasta kun palkka on maksettu, mikä selkeyttää työttömyysetuuden saajan taloudellista tilannetta. Sovitellun työttömyysetuuden maksuviiveiden vähentyminen voi myös vähentää perustuslain 19 §:n 1 momentin alaan kuuluvan viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta.

Edellä esitetyillä perusteilla hallitus katsoo, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 1 §, 2 §:n 1 momentti ja 3 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 luvun 1 § laissa 1439/2011 ja 3 §:n 1 momentti laissa 1430/2011, sekä

lisätään 4 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1439/2011, uusi 5 ja 6 momentti ja 3 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1354/2007 ja 1439/2011, uusi 4 momentti seuraavasti:

4 luku

Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

1 §

Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen

Soviteltuun työttömyysetuuteen on oikeus tämän lain 1—3 luvussa säädetyin edellytyksin työnhakijalla:

1) joka saa tuloa osa-aikaisesta työstä, ei kuitenkaan, jos osa-aikaisuus perustuu työntekijän aloitteesta tapahtuneeseen työajan lyhentämiseen;

2) jonka päivittäistä työaika on lyhennetty lomautuksen tai lomautukseen rinnastettavan syyn johdosta tai jonka työnteko on estynyt sellaisen työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa;

3) joka saa tuloa enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä; tai

4) jolla on tuloa 1 luvun 6 §:n mukaisesta yritystoiminnasta tai omasta työstä.

2 §

Sovittelujakso

Soviteltu työttömyysetuus määräytyy sovitte-lujakson työtulon perusteella. Sovittelujakso on 1 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa jakso, jonka aikana työtulo maksetaan ja 1 a §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa jakso, jolle palkan perusteena oleva työaika sijoittuu.

Jos 1 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettu tilanteessa sovitte-lujakson aikana maksetaan työtuloa kuukautta pidemmältä ansaintajaksolta, työtulo jaetaan vaikuttamaan maksukuukaudelle ja yhtä monelle sitä seuraavalle kuukaudelle kuin miten monelta kuukaudelta työtuloa on kerralla maksettu. Jos palkanmaksun ajankohdan ja muiden olosuhteiden perusteella kuitenkin on ilmeistä, että järjestelyllä on pyritty välttämään tulon huomioiminen sovitte-lussa, tulo sovitte-laan jaksoille, joille palkan perusteena oleva työaika sijoittuu.

Sovittelujakson aikana maksettua työtuloa ei sovitella, jos se perustuu 1 § 1—3 kohdassa tarkoitettuun työhön ja on ansaittu aikana jolta työttömyysetuutta ei makseta 2 a luvussa tarkoitettun korvauksettoman määräajan tai työssäolovelvoitteen vuoksi taikka 3 luvussa tarkoitettun etuuden saamisen yleisen rajoituksen vuoksi.

3 §

Rajoitukset

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hänen työaikansa, jonka perusteella palkka maksetaan, 1 §:n 2 kohdassa ja 1 a §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kalenterviikon tarkastelujakson aikana tai 1 §:n 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa sovittelujakson aikana ylittää 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, vertailu tehdään työaikalain (605/1996) 3 luvussa tarkoitettuun säännölliseen työaikaan.

Laskettaessa sovittelujakson kokoaikaista työaikaa kuukauteen katsotaan sisältyvän 21,5 maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ . Sitä sovelletaan työttömyysetuuteen, jota maksetaan ajalta tämän lain voimaantulon jälkeen.

Helsingissä 1 päivänä marraskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 1 §, 2 §:n 1 momentti ja 3 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 4 luvun 1 § laissa 1439/2011 ja 3 §:n 1 momentti laissa 1430/2011, sekä
lisätään 4 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1439/2011, uusi 5 ja 6 momentti ja 3 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1354/2007 ja 1439/2011, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 luku

4 luku

Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus

Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus

1 §

1 §

Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen

Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen

Soviteluun työttömyysetuuteen on oikeus tämän lain 1—3 luvussa säädetyin edellytyksin työnhakijalla:

Soviteluun työttömyysetuuteen on oikeus tämän lain 1—3 luvussa säädetyin edellytyksin työnhakijalla:

1) joka tekee osa-aikaista työtä, ei kuitenkaan, jos osa-aikaisuus perustuu työntekijän aloitteesta tapahtuneeseen työajan lyhentämiseen;

1) *joka saa tuloa osa-aikaisesta työstä*, ei kuitenkaan, jos osa-aikaisuus perustuu työntekijän aloitteesta tapahtuneeseen työajan lyhentämiseen;

2) jonka päivittäistä työaikaa on lyhennetty lomautuksen tai lomautukseen rinnastettavan syyn johdosta tai jonka työnteko on estynyt sellaisen työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työ-oloihinsa;

2) jonka päivittäistä työaikaa on lyhennetty lomautuksen tai lomautukseen rinnastettavan syyn johdosta tai jonka työnteko on estynyt sellaisen työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa;

3) joka on vastaanottanut enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä; tai

3) *joka saa tuloa* enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä; tai

4) jolla on tuloa 1 luvun 6 §:n mukaisesta yritystoiminnasta tai omasta työstä.

4) jolla on tuloa 1 luvun 6 §:n mukaisesta yritystoiminnasta tai omasta työstä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Sovittelujakso

Sovittelujakso

Soviteltu työttömyysetuus määräytyy sovittelujakson työtulon perusteella.

Soviteltu työttömyysetuus määräytyy sovittelujakson työtulon perusteella. *Sovittelujakso on 1 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa jakso, jonka aikana työtulo maksetaan ja 1 a §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa jakso, jolle palkan perusteena oleva työaika sijoittuu.*

Jos 1 §:n 1–3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa sovittelujakson aikana maksetaan työtuloa kuukautta pidemmältä ansaintajaksolta, työtulo jaetaan vaikuttamaan maksukuukaudelle ja yhtä monelle sitä seuraavalle kuukaudelle kuin miten monelta kuukaudesta työtuloa on kerralla maksettu. Jos palkanmaksun ajankohdan ja muiden olosuhteiden perusteella kuitenkin on ilmeistä, että järjestyksellä on pyritty välttämään tulon huomioiminen sovittelussa, tulo sovitellaan jaksoille, joille palkan perusteena oleva työaika sijoittuu.

Sovittelujakson aikana maksettua työtuloa ei sovitella, jos se perustuu 1 § 1–3 kohdassa tarkoitettuun työhön ja on ansaittu aikana jolta työttömyysetuutta ei makseta 2 a luvussa tarkoitetun korvauksettoman määräraajan tai työssäolovelvoitteen vuoksi taikka 3 luvussa tarkoitetun etuuden saamisen yleisen rajoituksen vuoksi.

3 §

3 §

Rajoitukset

Rajoitukset

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hänen työaikansa 1 §:n 2 kohdassa ja 1 a §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kalenteriviikon tarkastelujakson aikana tai 1 §:n 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa sovittelujakson aikana ylittää 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, vertailu tehdään työaikalain (605/1996) 3 luvussa tarkoitettuun säännölliseen työaikaan.

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hänen työaikansa, jonka perusteella palkka maksetaan, 1 §:n 2 kohdassa ja 1 a §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kalenteriviikon tarkastelujakson aikana tai 1 §:n 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa sovittelujakson aikana ylittää 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, vertailu tehdään työaikalain (605/1996) 3 luvussa tarkoitettuun säännölliseen työaikaan.

Laskettaessa sovittelujakson kokoaikaista

HE 220/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*työaikaa kuukauteen katsotaan sisältyvän
21,5 maksupäivää.*

—————
*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . Sitä sovelletaan työttömyysetuu-
teen, jota maksetaan ajalta tämän lain voi-
maantulon jälkeen.*